کوچ نشینی

کوچ‌نشینانی که یکجانشین شدند

ارتکند نام روستایی از توابع شهرستان کلات است که مردم آن باوجود تغییر شکل و ظاهر خانه‌هایشان، هنوز هم عقاید و باورهای سنتی و ریشه‌دار خود را حفظ کرده‌اند. به گفته افرادی که تجربه زیست و ارتباط گرفتن با محلی‌های ارتکند را دارند، مردم به موازین دینی و مذهبی خود حساسیت‌های خاصی دارند و چنانچه گردشگران و مسافرانی که به این منطقه می‌آیند این نکته را رعایت نکنند، بی‌شک موجب آزردگی خاطر بومی‌های روستا خواهند شد. عده‌ای از مردم ارتکند هنوز هم به باغداری و کشاورزی مشغول‌اند. عده‌ای نیز در کنار باغ‌های خود پرورش ماهی به راه انداختند و از این طریق کسب درآمد می‌کنند. رونق گردشگری در این منطقه موجب شده تا عده‌ای از محلی‌ها به فکر کسب درآمد از این طریق بیفتند و خانه‌ها و محل‌های زندگی خود را برای اقامت مسافران آماده کنند.

علاوه بر این عده‌ای از مردم نیز همچنان به دامداری مشغول‌اند و محصولات لبنی و دامی طبیعی تولید می‌کنند.

جالب است بدانید بیشتر ساکنان روستا در زمان دور و دراز کوچ‌نشینانی بودند که یکجا نشین شدند. البته هنوز هم ارتکند و حوالی آن محل ییلاق کوچ‌نشینان است و در برخی مواقع می‌توانید چادرهای محل زندگی آن‌ها را در آن حوالی ببینید.

محصولات روستا

محصولات تازه لبنی را از محلی‌های ارتکند بخرید

از خرید گردو، سیب و گیلاس مخصوص ارتکند غافل نشوید که کیفیت آن زبانزد است. گردوی این منطقه به خاطر طعم و چربی خوبی که دارد از بهترین گردوهای استان به حساب می‌آید. عسل ارتکند نیز توسط کندودارهای محلی تولید می‌شود و می‌تواند گزینه خوبی به عنوان سوغات باشد.

در گذشته زمین‌های شالی‌کاری در ارتکند و روستاهای اطراف بیشتر دیده می‌شد و برنج باکیفیت و ممتازی نیز از آن بدست می‌آمد، اما بی‌آبی‌های چندسال اخیر، زمین‌های شالی را در ارتکند به صفر رسانده است.

این روزها که بیشتر مردم به دامداری مشغول‌اند، خرید محصولات لبنی طبیعی و سنتی می‌تواند یکی دیگر از گزینه‌های خرید سوغات از ارتکند باشد. ماست محلی، دوغ محلی، پنیر مخصوص، کره، سرشیر و روغن زرد از جمله محصولاتی هستند که می‌توانید بی‌واسطه از اهالی روستا خریداری کنید.

قدس فرصت‌ها و معضلات یک منطقه گردشگری را بررسی کرد

ارتکند؛ بهشت گمشده در دل کوه‌های هزار مسجد

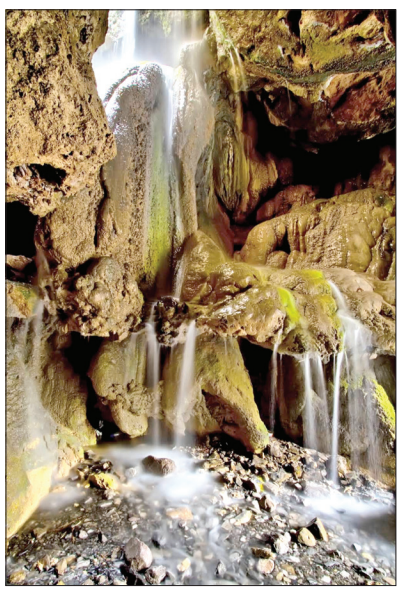

محدثه مودی | در فاصله ۱۱۰ کیلومتری شمال مشهد، حوالی کلات، روستای ارتکند و جاذبه‌های بی‌مثالش قرار دارد. اگر از مشهد به سمت شهرستان کلات حرکت کنید، حدود ۵۰ کیلومتر مانده به کلات، به این روستای زیبا می‌رسید. مسیر رسیدن به روستای ارتکند هم زیبایی‌های خاص خودش را دارد. از جاده مشهد-کلات که حرکت کنید، باید از چندین روستای جذاب و دیدنی بگذرید. روستای سررود را که رد کنید، به مقصد اصلی سفر نزدیک می‌شوید.

■ **آبشار ارتکند**

اصلی‌ترین جاذبه ارتکند، آبشار آن است که به همین نام شناخته می‌شود. آبشار حدود ۳ کیلومتر از روستا فاصله دارد و برای رسیدن به آن باید در مسیری خاکی که بیشتر سربالایی است پیاده‌روی کنید. مسیر رسیدن به آبشار یک مسیر استثنایی است و از جذابیت‌های این سفر به حساب می‌آید. شما در حاشیه یک رودخانه و همجوار درختان سبز و علف‌های بلند حرکت می‌کنید و به‌خصوص اگر فصل بهار را انتخاب کرده باشید، سرسبزی محیط شما را مدهوش خواهد کرد.

ارتکند در واقع دو آبشار دارد که به گفته گردشگری که از آن بازدید کرده، مسیر دسترسی به آبشار دوم سخت است و به سنگ‌نوردی احتیاج دارد. از این رو توصیه می‌کنیم افرادی که آمادگی ندارند به سمت آبشار دوم نروند. آبشار اول به نوعی در دل یک غار واقع شده و اطراف آن را صخره‌ها فرا گرفته است. آبشار دوم ارتفاعی به مراتب بیشتر از آبشار اول دارد که حدود ۳۵ متر تخمین زده شده است. اگر موفق شوید از آبشار دوم هم بالا بروید، منظره‌ای بکر و بی‌بدیل پیش روی شماست. پس از کمی پیشروی در این مسیر به غاری می‌رسید که شبیه یک تونل است و آب رودخانه از یک سمت آن وارد و از سمت دیگر آن خارج می‌شود. در انتهای این غار ۱۵ متری آب از ارتفاعی ۱۰ متری از کوه‌های ارتکند به پایین سرازیر می‌شود و منظره زیبایی را ایجاد می‌کند. آب و هوای داخل این غار تونل مانند بسیار خنک و مطبوع است و برای فرار از گرمای تابستان گزینه خوبی است.

توصیه اکید ما این است که بدون وسایل مناسب صخره‌نوردی، به هیچ وجه به فکر بازدید از آبشار دوم نباشید، چراکه مسیر آن کمی سخت و پرچالش است. همچنین اگر همسفران شما کودکان یا افراد سالخورده هستند، جداً از این صخره‌نوردی خودداری کنید. بازدید و تماشای آبشار اول و محیط اطراف آن به اندازه کافی جذابیت دارد و می‌توانید ساعت‌ها در آن وقت بگذرانید.

■ **پوشش گیاهی و جانوری**

درختان اُرس یا وُرس که در ارتفاعات به خوبی رشد می‌کنند، مسیر آبشار ارتکند را مزین کرده‌اند. درختانی سبز و بلند که گفته می‌شود عمر برخی از آن‌ها از هزار سال هم بیشتر است.

علاوه بر این، در آن دور و اطراف گیاهان کوهی مفیدی مثل خارشتر، شوره، گون، خرجه، گز و یرمنه نیز رشد می‌کنند. اگر در بهار به آن دور و اطراف سفر کنید و علاوه بر ارتکند به دامنه‌های کلات هم سر بزنید، اسفناج، تمشک و ریواس تازه نیز به چشمتان می‌خورد.

در این مسیر صدای پرندگان هم زیاد به گوشتان می‌خورد که زیبایی و جذابیت این پیاده‌روی را دوچندان می‌کند. برخی‌ها می‌گویند در مسیر گاهی خرگوش، میش و بز هم دیده‌اند که البته احتمال حضور آن‌ها در نزدیکی آبشار کم است. البته در منطقه حفاظت شده‌ای که بین رشته‌کوه‌های هزارمسجد در غرب کلات واقع شده است، تنوع گونه‌های جانوری بیشتر است؛ گراز، روباه، شغال، گربه وحشی و پالاس از حیواناتی هستند که در این منطقه دیده شده‌اند.

■ **مراقب طبیعت بکر ارتکند باشید**

حفظ محیط زیست و مراقبت از جاذبه‌های طبیعی نکته‌ای بدیهی است که در سفر به هر منطقه‌ای، از جمله ارتکند باید در نظر بگیرید. اما اتفاق خلاقانه و بدیعی که پیشتر در ارتکند انجام می‌شد، این بود که در هنگام ورود گردشگران به منطقه گردشگری، در ازای مبلغی ناچیز یک کیسه زباله به آن‌ها تحویل داده و در پایان نیز از آن‌ها تحویل گرفته می‌شد، مبلغ ورودی نیز هنگام خروج از منطقه و تحویل کیسه‌های زباله به آن‌ها برگردانده می‌شد. اما به دلیل برخی مشکلات، این اقدام دیگر ادامه پیدا نکرد.

در حال حاضر در محدوده آبشار و اردوگاه‌ها، اقدام‌هایی برای جمع‌آوری زباله و حفظ محیط انجام می‌شود اما در حاشیه جاده و رودخانه متأسفانه هیچ نهادی متولی جمع‌آوری زباله نیست. برخی گردشگران نیز این نکته را رعایت نمی‌کنند و زباله را در محیط رها می‌کنند. توصیه می‌کنیم حتماً در هنگام سفر کیسه زباله با خود همراه داشته باشید تا به حفظ محیط طبیعی کمک کنید.

■ **مهم‌ترین معضلات ارتکند**

با وجود زیبایی‌های بی‌بدیل این منطقه و استقبال خوب مسافران از آن، اگر پای درد دل اهالی و افراد ساکن در منطقه بنشینید، خواهید دید که ارتکند خالی از مشکل نیست.

مدیر یکی از مجموعه‌های گردشگری اطراف ارتکند می‌گوید: مهم‌ترین معضلی که به عنوان یک فعال گردشگری با آن روبه‌رو هستم، حمایت نکردن مردم منطقه از بحث گردشگری است. شاید هنوز خیلی از مردم به این باور نرسیده‌اند که رشد گردشگری در این منطقه تا چه اندازه می‌تواند به آبادانی منطقه کمک کند.

مصطفی خزایی افزود: نکته دیگر بحث دسترسی فعالان گردشگری به منابع انرژی است. اگر مسئولان به دنبال پیشرفت و توسعه گردشگری این حوزه هستند، باید بدانند مسئله‌ای مانند قطعی برق تا چه اندازه می‌تواند تأثیر منفی بگذارد. ما در حال فعالیت و خدمت‌رسانی به گردشگران داخلی و خارجی هستیم، اما مهم‌ترین خواسته ما حمایت همه‌جانبه مردم و مسئولان است.

یکی دیگر از اهالی روستا و مسئول یکی از مجتمع‌های گردشگری منطقه نیز درمورد مهم‌ترین نیازها و خواسته‌های مردم گفت: هنوز ۴ کیلومتر انتهایی جاده منتهی به سمت آبشار خاکی است. قسمت آسفالت آن که بین روستای سررود و ارتکند قرار گرفته پیچ‌های تندی دارد و بدون تابلو راهنماست و موجب بروز مشکلاتی برای مردم به‌خصوص رانندگی در شب شده است.

حسین ارتکندی افزود: نبود اینترنت و تلفن ثابت نیز از دیگر معضلات و نیازهای بحق مردم است. گردشگرانی که به روستا سفر می‌کنند اغلب پول نقد ندارند، محلی‌ها هم کارتخوان ندارند و همین مسئله موجب می‌شود برخی مایحتاج خود را نتوانند تهیه کنند؛ از این رو بسیاری از مردم به خاطر این مسئله نمی‌توانند اقامت طولانی مدت داشته باشند. در مسیر جاده اصلی و سر دوراهی نیز تابلو راهنمای مناسبی وجود ندارد و گردشگران معمولاً مسیر روستا را گم می‌کنند.

وی ادامه داد: هنوز طرح هادی در ارتکند اجرا نشده به همین خاطر ورودی روستا وجهه زیبایی ندارد و می‌تواند در نگاه اول چندان جذاب نباشد. ضمن اینکه این روستا هنوز هم از روشنایی مناسب برخوردار نیست و بخش‌های انتهایی روستا برق ندارد. شرکت برق هم برای این منطقه اولویت گردشگری در نظر نمی‌گیرد و هنوز برای حل این مشکل اقدامی اساسی صورت نگرفته است.

■ **الزامات سفر به ارتکند**

پیاده‌روی در مسیر آبشار ارتکند، یک پیاده‌روی پرچالش است، بنابراین از پوشیدن کفش مناسب و سبک غافل نشوید. ضمن اینکه به خاطر داشته باشید در نزدیکی آبشار احتمال خیس شدن وسایل شما بالاست، بنابراین تلفن همراه و سایر وسایل حساس خود را به گونه‌ای نگهداری کنید که آسیب نبینند.

نکته قابل توجه دیگر در مورد ارتکند آنتن‌دهی ضعیف تلفن همراه و اینترنت است. توصیه ما این است تا حد امکان گروهی به این منطقه سفر کنید و از همسفران خود جدا نشوید؛ چراکه ممکن است در شرایط ویژه برقراری تماس امکان‌پذیر نباشد.

■ **دیدنی‌های ارتکند**

ارتکند علاوه بر آبشارهای پرآب، یک چشمه درخشان و شفاف نیز در دل خود دارد. این چشمه که به نام سلطان محمود شناخته می‌شود، در مسیر رودخانه ارتکند واقع شده و در ارتفاع چند متری از دل کوه می‌جوشد.

اگر در فصل ییلاقی به این روستا سفر کنید، خانه‌های عشایری زیادی را در اطراف دره ارتکند خواهید دید. دره‌ای که رودخانه زلال زو ارتکند در آن جریان دارد و محیطی آرامش‌بخش و بی‌نظیر ایجاد می‌کند. یکی از جاذبه‌های سفر به ارتکند، فرصت معاشرت با عشایر منطقه و خرید محصولات محلی به صورت مستقیم از آن‌هاست. دوغ محلی، ماست، کره، پنیر و... از جمله محصولاتی هستند که می‌توانید از دست عشایر تهیه کنید.

امکانات گردشگری ارتکند نیز کم‌نظیر است. یک مجتمع گردشگری کامل در نزدیکی آبشار قرار دارد که تمام نیازهای مسافران را تأمین می‌کند. آلاچیق، سرویس بهداشتی، نمازخانه و دیگر امکانات رفاهی با کیفیتی مناسب در این منطقه مهیاست و می‌توانید در مدت اقامتتان از آن‌ها استفاده کنید.

دیدنی‌ها

به ارتکند که رفتید به این مکان‌ها هم سر بزنید!

اگر گذرتان به ارتکند افتاد، به دیگر جاذبه‌های کلات و آن حوالی هم حتماً سر بزنید.

آبشار قره‌سو که در بخش جنوبی کلات واقع شده ازجمله جاذبه‌های دیدنی کلات است که بازدید از آن خالی از لطف نیست. اگر سفر به ارتکند و آبشار آن برایتان دلچسب بوده، بی‌شک آبشار قره‌سو نیز می‌تواند برایتان جذاب باشد. آب و هوای خنک این منطقه به‌خصوص در فصل گرما می‌تواند آبشار قره‌سو را به بهترین مقصد گردشگری شما در تابستان تبدیل کند.

قصر خورشید یا کاخ کلات، جاذبه‌ای تاریخی در کلات است که حال و هوایی متفاوت با آبشار ارتکند، اما به همان اندازه جذاب است. این کاخ به دستور نادرشاه افشار و توسط هندی‌ها ساخته شده و معماری آن کم‌نظیر است. کاخ خورشید حدود ۱۵۰ کیلومتر از مشهد فاصله دارد و درست در وسط یک باغ واقع شده است. زیرزمین این کاخ در گذشته محل نگهداری گنجینه‌ها و اسرای جنگی بوده است. طبقه فوقانی آن نیز استوانه‌ای شکل و شامل ۶۶ نیم ستون سنگی است. در طبقه میانی این بنای تاریخی نیز می‌توانید تزئینات دیدنی و زیبای تالار و اتاق‌های کاخ را تماشا کنید. لازم به ذکر است بازدید از این بنای تاریخی رایگان نیست و باید مبلغی را به عنوان ورودی بپردازید.

در بخش ورودی کلات نیز کتیبه نادری قرار گرفته که تماشای آن خالی از لطف نیست. گفته می‌شود روی این کتیبه قدیمی اشعاری به زبان فارسی و ترکی در مدح نادرشاه حکاکی شده و پس از گذشت سال‌ها، با کمترین تغییرات در دل کوه باقی مانده است.

در نزدیکی روستای ارتکند، روستای سررود واقع شده که از دیگر مناطق ییلاقی کلات است و بازدید از آن خالی از لطف نیست. آنچه بیش از هر چیز دیگر درمورد این روستا خودنمایی می‌کند، قدمت و تاریخچه جذاب آن است. درهنگام ورود به روستا حفره‌هایی کوچک و بزرگ در دل کوه به چشم می‌خورد که محلی‌ها به آن سوراخ می‌گویند و به خانه گبرها معروف است.

■ **در هنگام سفر به ارتکند کجا اقامت کنیم؟**

اگر مقصد سفرتان ارتکند است، نگران محل اقامت و استراحت خود نباشید. علاوه بر اردوگاه و مجتمع گردشگری کامل و جامعی که در ۳ کیلومتری آبشار قرار دارد و بیشتر نیازهای گردشگران را تأمین می‌کند، داخل محیط روستا نیز می‌توانید از اقامتگاه‌هایی که زیر نظر اداره میراث فرهنگی و گردشگری منطقه اداره می‌شوند، استفاده کنید. در حال حاضر ۱۰ واحد اقامتی در روستا وجود دارد که به مسافران خدمت‌رسانی می‌کنند، بنابراین اگر قصد دارید چند روزی را در این منطقه بمانید می‌توانید در این اقامتگاه‌های محلی ساکن شوید. از طرفی فضای اردوگاه و امکانات رفاهی آن نیز برای اقامت‌های کوتاه‌مدت شما کاملاً مناسب است و نیازهای شما را تا حد زیادی برطرف می‌کند.

■ **ارتکند در چه فصلی تماشایی است؟**

مثل خیلی از مناطق گردشگری، ارتکند نیز در بهار از هر زمان دیگری زیباتر است. آب و هوای آن بسیار دلچسب و محیط آن کاملاً سرسبز است. اگر اردیبهشت به ارتکند سفر کنید، خاطره‌ای فراموش نشدنی از این سفر به همراه خواهید برد. البته پاییزهای ارتکند نیز به لحاظ بصری زیبایی‌های خارق‌العاده‌ای دارد. آسمان پاک و برگ‌های نارنجی و زرد درختان منطقه جاذبه‌ای کم‌نظیر خواهند ساخت که توصیه می‌کنیم با پوشیدن لباس‌های گرم و مناسب از آن دیدن کنید و لذت ببرید. البته حتماً پیش از آغاز سفرتان به‌خصوص در پاییز، از شرایط جوی و آب و هوا اطمینان حاصل کنید.

با عبور از روزهای آغازین پاییز و نزدیک شدن به زمستان، هوای این منطقه نیز سردتر می‌شود و رفته رفته مسافران کمتری به آن سر می‌زنند.

جدول ۸۶۶۴

طراح جدول: محمدرضا علی‌زاده
zadehalireza@gmail.com

■ **افقی:**

۱. شعاری که مختار و یارانش سرمی‌دادند ۲. چادر - خوراک شکمبه گوسفند ۳. از نزولات پرخسارت آسمانی - نمونه خروار - بویایی - زدنی بهانه‌گیر ۴. اسلحه کمری - دهان - گمان - مظهر استقامت ۵. صوت ندا - قطر درونی لوله تفنگ - پارافِ ۶. شهری در یزد - نام پسرانه عربی - هریک از اهرم‌های سه‌گانه زیر پای راننده ۷. انباز - چک پول مسافرتی - رایحه ۸. رنگ - سرزنش - قطار - ساز پرسروصدا ۹. خیس - توت‌فرنگی - درز جامه ۱۰. پرده‌در - دریاها - نرمی مزاج ۱۱. نوعی فرش که از نخ‌های پنبه‌ای با نقش‌های رنگین بافته می‌شود - دستور - غوزه پنبه ۱۲. گوسفند ماده - شاخه‌ای از شمشیربازی - نومید - اهل مکه ۱۳. لحظه - جمع ملت - هدررفتن - میوه سالادی ۱۴. پول خرد مکزیکی - شهر و تیم فوتبال فرانسوی ۱۵. سکته قلبی - شهری در خراسان رضوی

■ **عمودی:**

۱. بالش - دوغاب بنایی - قابله ۲. از زیراندازها - چاه جهنده ۳. جهان باقی - سنگ زینتی سبزرنگ - تناوب زراعی - «سفر» بی‌پایان ۴. سلسله مسابقات سراسری - خودپسندی - صورت - مکانی مقدس در مکه ۵. سپس عرب - خودرو تازه‌وارد وطنی که جایگزین رنو ۹۰ شد - نام پسرانه فرنگی ۶. کوتاهی در انجام وظیفه - ستاره - بر روی دندان هم دیده می‌شود ۷. رایحه - از خواب‌افزارها - پوستین ۸. از افعال ربطی - دختر تازی - حیوان بیمار - یک‌قسمت از ۲۴ قسمت شبانه‌روز ۹. خط‌کش هندسی - گرما - فالبین ۱۰. بزرگ‌تر - استان سعدی و حافظ - برج معروف شهر پاریس ۱۱. حس بساوایی - آهنگساز یونانی که قسمتی از یک موسیقی آرام او قبل از اخبار سیمای جمهوری اسلامی هم پخش می‌شود - عنصر شیمیایی کم‌حرف ۱۲. واحد شمارش قند - خودروساز باسابقه آلمانی - تناوب زراعی - شایسته ۱۳. بله ایتالیایی - اشکاف - زیرخاک کردن مرده - دودمانی که در چین پس از سلسله یوآن برسرکار آمد ۱۴. مصرف بی‌رویه انواع گازدار آن مضر است - چکاوک ۱۵. خرجی زن و فرزند که بر عهده مرد است - اسباب انتقال مایعات - عصاره

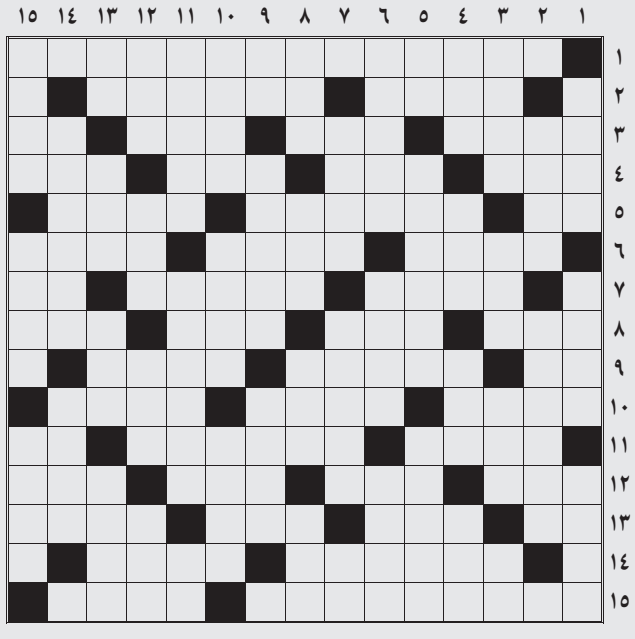

حل جدول شماره قبل

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	ح	م	د	ک	ر	ی	م	ب	ی	ر	ن	ی	ا	
۲	ا	ل	ک		ت	ا	ن	ک	ر		م	س	ت	ب	ه
۳	ن		ه	م	ی	ن		ش	و	ح		ل	ی	ت	ه
۴	ت	گ		و	ب	ا	ل		ا	ن	س		م	ی	ا
۵	و	ل	و	ل	ه		ا	ه	ن	گ	ی	ن		ن	ن
۶	د	ه	ر		ن	ق	ر	ه		ن	و	ر		ش	
۷		م	م		ف	ی	ی	ه		ن	ا	ب	و	ک	و
۸	س	ت		و	ا	ل	د		ب	ی	ی	ت		ا	ی
۹	ت	ه	ر	ا	ن	ی		م	ی	ک	س		ک	ر	ه
۱۰	ر		ب	ی	ت		ا	و	ل		م	ن	ا		
۱۱	ل	ک		ک	و	ا	ر	ت	ر		م	س	ت	ت	ر
۱۲	ی	ن	ا		م	ز	ه		ا	و	ن		ه	و	
۱۳	ن	ت	ر	س		ه	ب	ه		ر	ا	ن	ش		ی
۱۴	گ	ر	ا	م	ر		ا	م	ا	ه		ا	ر	ا	
۱۵		ل	م		ا	خ	ر	ی	ن	ب	ن	ر	ه		ن

سنگ‌نوردی در ارتکند را توصیه نمی‌کنیم

شعبانعلی فرهمند، مدیر میراث فرهنگی و گردشگری کلات گفت: در گذشته نردبان‌هایی برای بالا رفتن از آبشار ارتکند تعبیه شده بود که به علت استاندارد نبودن و خطرآفرینی برای افراد، جمع‌آوری شدند. در حال حاضر نیز بالا رفتن از سنگ‌های اطراف آبشار خطرآفرین است و به همه افراد توصیه نمی‌شود.

گردشگری

۳۵ هزار گردشگر در سال جاری از ارتکند بازدید کردند

ارتکند پس از طرقبه و شاندیز یکی از پربازدیدترین مناطق گردشگری استان است که طبق آخرین آمار، از ابتدای سال تاکنون باتوجه به همزمانی ماه رمضان و تعطیلات نوروز و همچنین بارش‌های اخیر در منطقه، ۳۵ هزار نفر از آن بازدید کرده‌اند. باوجود اقبال گردشگران داخلی و خارجی، هنوز هم مدیران نگاه گردشگری به این منطقه ندارند. درحال حاضر جمعیت ساکن در روستا ۲۰۰ نفر و غیرساکن ۴۰۰ نفر است. بیشتر خانه‌های منطقه از بافت سنتی خود فاصله گرفته و بازسازی شده‌اند، اما هنوز هم در ورودی روستا منظره خانه‌های قدیمی به چشم می‌خورد.